

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فارسی

چارم دبستان

بخوانیم

۱۳۹۲

تصویرسازی های این کتاب در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ توسط شورای هنری
اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی بازنگری شده است

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر برنامه ریزی و تألیف کتاب های درسی

نام کتاب: فارسی چهارم دبستان - بخوانیم - ۱۴

مؤلفان: زهرا ارجمند رشیدآباد، ترانه امیرا برهیمی، دکتر حسن ذوالفقاری،

دکتر محمدرضا سنگری، غلامرضا عمرانی، عفت غفوری و

دکتر حسین قاسم پور مقدم

ویراستار: افسانه حجتی طباطبائی

آماده سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

مدیر هنری: مجید ذاکری یونسی

طراح گرافیک: حسین وهابی

تصویرگران: حمیدرضا اکرم، محمدعلی بنی اسدی، راهله برخوردار،

لیسا جمیله بزرگسته، مهناز بسیخانی، محمد حسین تهرانی،

الهام جمشیدی فر، هدی حدادی، علی خدایی، نازلی خلیلی، مجید

ذاکری یونسی، فاطمه رادپور، سعید رزاقی، مرضیه سرمشقی،

افسانه صادق لو، ندا عظیمی، الهام کاظمی، حافظ میرآفتابی،

پریرسا ملکی، فرشته نجفی، امیر نساجی، نسرین یآوری، مریم

صاحب الداری، بهاره جابری، فرهاد جمشیدی، گلنار ثروتیان، شیوا

ضیایی و صادق صندوقی

طراح خط رایانه ای: کامران انصاری

صفحه آرا: شهرزاد قنبری

طراح جلد: علی خدایی

ناشر: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت: www.chap.sch.ir

چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ یازدهم ۱۳۹۲

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۶-۱۱۵۳-۰۵-۹۶۴ ISBN 964-05-1153-6

سروهای سرفراز آمدند
عاشقان به پیشواز آمدند

باغ‌ها بهار شد زبوی باد
آفتاب را به دشت هدیه داد

تا تو ای بهار تازه آمدی
مثل رودخانه‌های پرخروش

دسته دسته گل شکفت درزمین
آسمان برای چشم روشنی

فهرست

۲	درس اول: از همه مهربان تر
۶	شعر: خدا (پروین دولت آبادی)
فصل اول: نهادها	
۸	درس دوم: باغچه‌ی اطفال
۱۵	درس سوم: سال‌های دور از خانه (هوشنگ مرادی کرمانی)
۲۲	درس چهارم: کودکان حق دارند که...
۲۷	شعر: در چشم‌های مادر (محمود کیانوش)
۲۸	روان‌خوانی: رفیق نیمه‌راه
فصل دوم: بهداشت	
۳۲	درس پنجم: جهان پهلوان
۳۸	شعر: یک خط در میان (قیصر امین‌پور)
۳۹	درس ششم: برف خجالت
۴۶	روان‌خوانی: اگر فیل‌ها بال داشتند!
فصل سوم: اخلاق فردی و اجتماعی	
۵۲	درس هفتم: اگر دیگران نبودند... (قیصر امین‌پور)
۵۸	شعر: دو کاج (محمدجواد محبت)
۶۰	درس هشتم: من با دیگران فرق دارم (فریبا کلهر)
۶۵	درس نهم: شاید این قطره‌ی آب...
۷۰	شعر: رنج و گنج (محمدتقی بهار)
۷۲	درس دهم: آزاد
۷۴	روان‌خوانی: کار نیکو کردن از پُر کردن است
فصل چهارم: دانش و دانشمندان	
۷۸	درس یازدهم: ابن سینا
۸۷	درس دوازدهم: بر بال خیال

- ۹۲ شعر: علم و هنر (عبّاس شهری)
 ۹۳ روان خوانی: خرچنگ و مرغ ماهی خوار

فصل پنجم: دینی

- ۹۸ درس سیزدهم: عیدانه‌ی خدا (محمد جواد محبّت)
 ۱۰۳ درس چهاردهم: آخرین یاور آفتاب
 ۱۰۸ شعر: اشک و آب (افشین علا)
 ۱۰۹ روان خوانی: داستان عبدالله برّی و عبدالله بحری

فصل ششم: ملی و میهنی

- ۱۱۶ درس پانزدهم: میراث فرهنگی
 ۱۲۱ شعر: سوار تازه رسیده (بابک نیک طلب)
 ۱۲۲ درس شانزدهم: آرش کمان گیر
 ۱۲۸ درس هفدهم: ثروت‌های ملی ایران
 ۱۳۳ شعر: ایران (ابوالقاسم فردوسی)
 ۱۳۴ روان خوانی: شاهزاده‌ی خوش بخت

فصل هفتم: طبیعت

- ۱۳۸ درس هجدهم: کوچ پرستوها
 ۱۴۴ درس نوزدهم: آزاد
 ۱۴۶ شعر: باران (گلچین گیلانی)
 ۱۴۸ روان خوانی: راه رهایی

فصل هشتم: هنر و ادب

- ۱۵۴ درس بیستم: داستان‌ها
 ۱۶۱ درس بیست و یکم: موش و شتر
 ۱۶۸ شعر: از خاک تا خورشید (محمود کیانوش)
 ۱۶۹ درس بیست و دوم: مَثَل‌ها
 ۱۷۵ روان خوانی: کودک باهوش
 ۱۸۰ نیایش

مقدمه

خدا را سپاس می‌گوییم که توفیقمان داد تا کار تهیه و تولید کتاب فارسی (بخوانیم و بنویسیم) و مواد کمک‌آموزشی آن‌ها را براساس آخرین دستاوردهای آموزشی به انجام و فرجام برسانیم. امیدواریم که ره‌آورد آموزش این کتاب‌ها، بهبود کیفی، رشد و اعتلای آموزش باشد و همّت بلند و تلاش شما معلمان ارجمند و سخت‌کوش، افق‌های تازه و روشنی را فراروی نسل دانش‌آموز ما بگشاید.

معلم عزیز و گرامی!

برای اجرای بهتر، توجه شما را به نکات زیر جلب می‌کنیم:

۱- در این کتاب‌ها به هر چهار مهارت زبانی (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) به یک میزان توجه شده است و به همین دلیل کتاب فارسی شامل دو کتاب **بخوانیم** و **بنویسیم** است و اهمّیت هیچ‌یک، کمتر از دیگری نیست؛ بنابراین، در تدریس هر دو کتاب توجه و دقت یکسان لازم است.

۲- با توجه به این که تمرین رونویسی برای خط تحریری در کتاب **بنویسیم** پیش‌بینی شده است، به تهیه دفتر مشق یا دادن مشق اضافی به دانش‌آموزان نیازی نیست؛ با این حال، در صورتی که همکاران ارجمند مصلحت بدانند برای دو ماده‌ی خوش‌نویسی و املا می‌توانند دفتر اضافی در نظر بگیرند.

۳- برای کمک به تقویت خط دانش‌آموزان و توانایی خوانانویسی آنان از دو خط در این کتاب‌ها استفاده شده است؛ یکی، خط خواندن و دیگری، خط نوشتن. خط خواندن، همان خطی است که در روزنامه‌ها و بسیاری از کتاب‌های کودکان از آن استفاده می‌شود و دانش‌آموز دست کم، در کتاب‌هایی که برای ساعت کتاب‌خوانی منظور شده و در انتهای همین کتاب معرفی شده‌اند با آن خط، سروکار دارد. خط نوشتن، خطی است که متن درس‌ها به آن خط نوشته شده است و لازم است در شیوه‌ی جدید، دانش‌آموز در نوشتن آن، مهارت و تسلط یابد. برای نوشتن خط تحریری، به آموزش جداگانه نیازی نیست بلکه مینا، تمرین نظری و عملی دانش‌آموز و به عبارت بهتر، نمونه‌برداری از روی کتاب است؛ بنابراین، برگزاری کلاس آموزش خط ضرورتی ندارد.

۴- باید به تناسب رشد و توسعه‌ی تعلیم و تربیت و طراح‌ی شیوه‌های تدریس نوین، از روش‌هایی مثل هم‌پاری، تلفیقی و بحث‌گروهی استفاده شود (ر.ک. راهنمای معلم). مهم این است که از وجود دانش‌آموزان، بیش از همه در جریان یاددهی - یادگیری استفاده شود و از ارائه‌ی پاسخ‌های یک‌نواخت قالبی و کلیشه‌ای پرهیز گردد تا دانش‌آموز در جریان یادگیری، بیش از گذشته به سوی تفکر و خلاقیت حرکت کند. در چنین شیوه‌ای، گه‌گاه پاسخ‌های تمام دانش‌آموزان یکسان نیست. بهتر است همکاران محترم به این نکته عنایت

داشته باشند که براساس تفاوت‌های فردی، نباید انتظار پاسخ‌های قالبی و یکسان را داشت بلکه باید کوشید تا میدان مناسبی برای تفکر و خلاقیت دانش‌آموز فراهم گردد؛ به این دلیل، ممکن است گاهی برخی از تمرین‌ها دو یا چند پاسخ داشته باشند. این موضوع، مطمئناً راه را برای اندیشه‌های جدید می‌گشاید و به دانش‌آموز امکان می‌دهد که به شیوه‌های ابداعی و خلاقه بیندیشد.

۵- لازم است معلمان گرامی، خانواده‌ها را با کتاب و روش‌های آموزش آن آشنا سازند تا هماهنگی آموزشی بین خانه و مدرسه ایجاد شود.

۶- از آموزگاران محترم درخواست می‌شود قبل از تدریس کتاب، حتماً کتاب راهنمای معلم فارسی چهارم ابتدایی را به دقت مطالعه کنند.

۷- در ارزش‌یابی مستمر در طول سال تحصیلی، به هر چهار مهارت به یک میزان توجه شود.

۸- دو درس از درس‌های کتاب با عنوان «آزاد» در اختیار معلم و دانش‌آموز است تا براساس نیازها و ضرورت‌ها، و با مشارکت معلم و دانش‌آموز نوشته شود. این درس‌ها را می‌توان به موضوعاتی مانند فرهنگ محلی و نیازهای ویژه‌ی دانش‌آموزان و... اختصاص داد.

۹- هدف از گنجاندن متن‌های روان‌خوانی در بخش آخر هر فصل، صرفاً تقویت مهارت خواندن دانش‌آموزان و فراهم آوردن زمینه برای التذاذ از مطالعه است؛ بنابراین، املا و رونویسی، تمرین، پرسش امتحانی و... از این متن‌ها به‌عمل نمی‌آید.

۱۰- فعالیت‌های کتاب بخوانیم، فقط به‌منظور بحث و تبادل نظر گروهی و تقویت مهارت‌های شفاهی دانش‌آموزان است و به نوشتن پاسخ آن‌ها در کتاب، نیازی نیست.

۱۱- در پایان سوالات هر بخش از تمرین‌ها شماره‌ای آمده است که نشان می‌دهد معلم می‌تواند سؤال‌های دیگری نیز مطرح کند.

۱۲- در این کتاب به مفاهیم درس‌های دیگر، مانند علوم، دینی، هنر، ریاضی و تربیت‌بدنی نیز توجه شده است؛ به این ویژگی، رویکرد تلفیقی می‌گویند.

رهنمودهای سازنده و راه‌گشای شما، معلمان فرهیخته، چراغ راه ما و کمال‌بخش کار ما خواهد بود. در پایان از آقایان فریدون اکبری شلدرهای و دکتر سید بهنام علوی‌مقدم و خانم فاطمه صغری‌علیزاده به پاس همکاری در اصلاح و بازنگری کتاب سپاسگزاریم.